

Sygn. akt I S 21/16

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący : SSA Ewa Tkocz

Sędziowie : SA Elżbieta Karpeta

SA Małgorzata Wolczańska(spr.)

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 roku w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi powódki M. Z. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w sprawie zawisłej przed Sądem Okręgowym w Katowicach, sygn. akt I C 955/14 z powództwa skarżącej przeciwko M. P. i Firmie(...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w D. o zapłatę i wydanie

postanawia :

1. stwierdzić, że w postępowaniu przed Sądem Okręgowym w Katowicach w sprawie o sygn. akt I C 955/14 nastąpiła przewlekłość postępowania;
2. przyznać od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz M. Z. kwotę 2 000 (dwa tysiące) złotych;
3. oddalić żądanie w pozostałym zakresie;
4. zwrócić skarżącej opłatę od skargi na przewlekłość postępowania w kwocie 100 (sto) złotych.

SSA Elżbieta Karpeta SSA Ewa Tkocz SSA Małgorzata Wolczańska

Sygn. akt I S 21/16

UZASADNIENIE

W piśmie z dnia 26 lutego 2016r. M. Z. złożyła skargę na przewlekłość postępowania przed Sądem Okręgowym w Katowicach w sprawie o sygn. akt I C 955/14 oraz wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania w tej sprawie, zobowiązanie Sądu Okręgowego w Katowicach do rozpoznania sprawy w terminie 2 miesięcy od rozpoznania skargi, przyznania od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej 10 000 zł oraz zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach kosztów postępowania. W uzasadnieniu skargi podniesiono, że pozew w sprawie o sygn. akt I C 955/14 z dnia 1 grudnia 2014r. wpłynął do Sądu Okręgowego w Katowicach w dniu 30 grudnia 2014r. i do czasu wniesienia skargi na przewlekłość w sprawie nie została wyznaczona rozprawa. Upływ tak długiego czasu spowodował u skarżącej olbrzymie straty finansowe.

W odpowiedzi na skargę z dnia 21 marca 2016r. Prezes Sądu Okręgowego w Katowicach zgłosił swoje przystąpienie do sprawy i wniósł o oddalenie skargi. Wskazał, że nie doszło do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. nr 179, poz. 1843, ze zm.). W ocenie Prezesa Sądu Okręgowego w Katowicach kolejne czynności w sprawie były podejmowane na skutek zgłaszanych przez strony postępowania wniosków, których

rozpoznanie było konieczne przed skierowaniem sprawy na rozprawę. Opóźnienia w podejmowaniu poszczególnych czynności wynikały zarówno z bardzo dużego obciążenia pracą, a także usprawiedliwionych nieobecności w pracy sędziów referentów. Okres bezczynności od 27 listopada 2015r. do 1 marca 2016r. miał związek ze zmianą sędziego referenta, wynikłą ze zmian kadrowych w Wydziale.

Sąd Apelacyjny ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 31 grudnia 2014r. do Sądu Okręgowego w Katowicach wpłynął pozew M. Z. (k.2), sprawa została zarejestrowana w rep. C (k.1). Przewodniczący Wydziału wydał zarządzenie wzywające powódkę do uzupełnienia braków formalnych pozwu, skierowano sprawę na posiedzenie niejawne w celu sprawdzenia wartości przedmiotu sporu oraz rozpoznania wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Zarządzenie wykonano 2 stycznia 2016r. W dniu 5 stycznia 2015r. wysłano powódce wezwanie do uzupełnienia braków (k.274), a w dniu 4 lutego 2015r. wpłynęło do Sądu pismo uzupełniające braki formalne pozwu (k.276). W okresie od 26 do 28 stycznia 2015r. i od 30 stycznia do 13 lutego 2015r. sędzia referent przebywał na urlopie wypoczynkowym. W dniu 2 marca 2015r. w związku z delegowaniem sędziego K. M. do orzekania w Wydziale I Cywilnym sprawa została skierowana do jego referatu (k.277a). W dniu 19 marca 2015r. zostało wydane postanowienie o zwolnieniu powódki od opłaty od pozwu (k.278), w dniu 25 marca 2015r. postanowienie to wysłano i jednocześnie zarządzono doręczenie odpisu pozwu pozwanym z zobowiązaniem do złożenia odpowiedzi na pozew w terminie 21 dni (k.279-283). W dniu 2 kwietnia 2015r. do Sądu wpłynęło zwrotne potwierdzenie odbioru od Firmy (...) Sp. z o.o. (k.284). W dniu 20 kwietnia 2015r. do Sądu wpłynęło pismo J. A., w którym odesłała ona pozew i poinformowała, że pozwany M. P. przebywa w Areszcie Śledczym w M., wobec czego nie mogła mu przekazać korespondencji sądowej (k.286). W związku z tym w dniu 27 kwietnia 2015r. zarządzono ustalenie adresu tego pozwanego (k.285). Dnia 22 kwietnia 2015r. do Sądu Okręgowego wpłynęła odpowiedź na pozew pozwanego Firmy (...) Spółki z o.o. (k.290). W dniu 19 maja 2015r. sekretarz sądowy ustalił, że M. P. przebywa w Areszcie Śledczym w M. (k.316). W okresie od 22 maja do 29 maja 2015r. sędzia referent przebywał na zwolnieniu lekarskim. Zarządzeniem z dnia 10 czerwca 2015r. polecono doręczenie pozwanemu M. P. odpisu pozwu na adres Aresztu Śledczego w M. oraz doręczenie powódce odpisu odpowiedzi na pozew (k.319). Pisma te wysłano stronom 15 czerwca 2015r. (k.320-323). Dnia 24 czerwca 2015r. do Sądu wpłynęło pismo pozwanego M. P. z wnioskiem o przedłużenie terminu do złożenia odpowiedzi na pozew o miesiąc (k.324). W dniu 29 czerwca 2015r. przedłużono pozwanemu termin do złożenia odpowiedzi na pozew do 21 lipca 2015r. (k.324). Dnia 1 lipca 2015r. wysłano to zarządzenie na adres Aresztu Śledczego w M. (k.326), zaś 10 lipca 2015r. wpłynęło do Sądu zwrotne potwierdzenie odbioru tego pisma z adnotacją, że adresat nie przebywa w Areszcie Śledczym w M. (k.329). Dnia 16 lipca 2015r. sprawdzono adres pozwanego M. P. w systemie Noe-SAD (k.330), ponownie wysłano mu pismo zawierające zarządzenie z przedłużeniem terminu do złożenia odpowiedzi na pozew. W dniu 21 lipca 2015r. do Sądu wpłynęła odpowiedź M. P. na pozew zawierająca także żądanie zapłaty od powódki kwoty 36 352 zł (k.331). Żądanie to potraktowano jako pozew wzajemny i 27 lipca 2015r. zarządzono wezwanie pozwanego do uzupełnienia braków formalnych odpowiedzi na pozew oraz braków pozwu wzajemnego (k.339). Zarządzenia te zostały wysłane 29 lipca 2015r. (k.340). W okresie od 6 do 24 lipca 2015r. sędzia referent przebywał na urlopie wypoczynkowym. W dniu 5 sierpnia 2015r. do Sądu wpłynęło pismo pozwanego M. P. zawierające odpowiedź na zarządzenie o przedłużeniu terminu do złożenia odpowiedzi na pozew (k.341), zaś w dniu 12 sierpnia 2015r. pismo pozwanego w przedmiocie wezwania do uzupełnienia braków formalnych (k.345). Zarządzeniem z 17 sierpnia 2015r. zwrócono pozew wzajemny (k.347-348). Zarządzenie to wysłano pozwanemu 31 sierpnia 2015r. (k.349). Dnia 20 sierpnia 2015r. do Sądu wpłynęło pismo powódki zawierające modyfikację żądania pozwu, zgłoszono wnioski dowodowe (k.350). W okresie od 10 do 18 września 2015r. sędzia referent przebywał na urlopie wypoczynkowym. W dniu 14 września 2015r. wpłynęło do Sądu zażalenie pozwanego na zarządzenie o zwrocie pozwu wzajemnego (k.406). Wobec tego wezwano pozwanego do uzupełnienia braków formalnych zażalenia na zarządzenie o zwrocie pozwu wzajemnego (k.408). Zarządzenia te wykonano 13 października 2015r. (k.409).

W dniu 2 listopada 2015r. nastąpiła zmiana sędziego referenta, wobec przeniesienia dotychczasowego sędziego referenta do orzekania w IV Wydziale Cywilnym Odwoławczym (k.412). Dnia 10 listopada 2015 roku zarządzono ustalenie czy opłacono zażalenie (k.413), ustalono, że brak jest opłaty. W dniu 17 listopada 2015r. doszło do kolejnej

zmiany sędziego referenta, w związku z koniecznością wyrównania referatów (k.419). W dniu 27 listopada 2015r. do Sądu wpłynął wniosek pozwanego M. P. o zwolnienie od kosztów sądowych i o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k.420), a w dniu 8 stycznia 2016r. wpłynęło pismo tego pozwanego, w którym wnosił o ponowne doręczenie pozwu, bo poprzedni zgubił (k.426). Dnia 1 marca 2016r. odrzucono zażalenia pozwanego (k.428), zarządzono doręczenie tego postanowienia powódce i pozwanemu M. P., zarządzono odnotowanie nowego adresu pozwanego, doręczenie pozwanym pisma powódki z 10 sierpnia 2015r. rozszerzającego żądanie pozwu, określono pozwanym 14 dni na zajęcie stanowiska, wezwano pozwanego M. P. do uzupełnienia braków wniosku o zwolnienie od kosztów i o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a także zarządzono wykonanie i wysłanie pozwanemu kserokopii pozwu (k.429). W dniu 4 marca 2016r. zarządzono doręczenie powódce kserokopii odpowiedzi na pozew pozwanego - pozwany nie uzupełnił braków formalnych w tym zakresie (k. 429). W dniach od 4 do 9 marca 2016r. wykonano powyższe zarządzenia (k.430-433).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Skarga jest częściowo zasadna. Zgodnie z dyspozycją art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2004 r. Nr 179, poz. 1843 ze zm., dalej : ustawa o skardze) strona jest uprawniona do wniesienia skargi o stwierdzenie przewlekłości postępowania, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia faktycznych i prawnych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Badając powyższe sąd w szczególności ocenia terminowość i prawidłowość podejmowanych czynności przedsięwziętych w celu przeprowadzenia i zakończenia postępowania. Dokonując tejże oceny należy uwzględnić charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawikłości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy o skardze).

Analizując celowość i terminowość czynności podejmowanych w niniejszej sprawie należy stwierdzić, że w przeważającej części dokonywano ich adekwatnie do wniosków składanych przez strony oraz etapu postępowania. Niemniej od daty wydania przez sędziego referenta zarządzenia w dniu 10 listopada 2015r. i wykonania tegoż zarządzenia w tym samym dniu przez sprawdzenie, że wymagana opłata od zażalenia nie wpłynęła w sprawie nie były podejmowane żadne czynności, co doprowadziło do powstania nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy.

Odnosząc się bliżej do przebiegu procesu w okresie do 10 listopada 2015r. to należy uznać, wbrew zarzutom skarżącej, że w okresie tym nie doszło do przewlekłości postępowania. Powództwo wytoczone zostało przeciwko dwóm pozwanym, przy czym jeden z nich pozbawiony był wolności. Z tego względu zaistniała konieczność ustalenia jego adresu, aby skutecznie doręczać korespondencję. Ponadto pozwany M. P. w toku prowadzonego postępowania był przenoszony do innej jednostki penitencjarnej, o czym nie poinformował Sądu. Inicjował szereg czynności, które są formalnie dozwolone i do których należało się odnieść, nadając im stosowny bieg. Wnoszone przez pozwanego pisma obarczone były brakami formalnymi, do uzupełnienia których należało pozwanego wzywać. Jednocześnie, bez załatwienia owych kwestii formalnych, nie było możliwe przystąpienie do merytorycznego rozpoznania sprawy. Tak jak nadmieniono do dnia 10 listopada 2015r. wszystkie czynności podejmowane były bezzwłocznie, a to w terminach nieprzekraczających zasadniczo tygodnia rozpoznawane były poszczególne wnioski zgłaszane przez strony, wydawane były odpowiednie zarządzenia, które również niezwłocznie były wykonywane. Należy wobec tego uznać, że w omawianym okresie czas procedowania i charakter podejmowanych przez Sąd Okręgowy czynności determinowany był aktywnością stron postępowania, a w szczególności pozwanego M. P. i w mniejszym zakresie powódki. W tym zakresie też nie można się dopatrzeć nieprawidłowości w rozumieniu art. 2 ust.1 ustawy o skardze.

Odmienne natomiast ocenić należy okres od 10 listopada 2015r., od którego to momentu do dnia 1 marca 2016r. w sprawie nie były podejmowane żadne czynności, w tym w szczególności nie nadano biegu kolejnym wnioskom, które wpłynęły w dniu 27 listopada 2015r. i 8 stycznia 2016r. Prezes Sądu Okręgowego w odpowiedzi na skargę wskazał na powody zaistniałych opóźnień, tłumacząc, iż zostały one spowodowane przede wszystkim rotacją sędziów, tj. po pierwsze przeniesieniem sędziego referenta do orzekania w innym Wydziale Sądu Okręgowego, a po drugie

koniecznością wyrównania spraw w referatach sędziów orzekających w Wydziale I Cywilnym. Wskazał także Prezes Sądu Okręgowego, że obecny sędzia - referent rozpoczął pracę w Wydziale I Cywilnym w dniu 15 listopada 2015r. i od razu obciążony został 112 sprawami tylko w ramach repertorium „C”, w tym i takich, które zostały skierowane na rozprawę przez poprzedniego referenta. W tym stanie rzeczy sędzia był obciążony dużą ilością spraw i trudno było oczekiwać, by w przeciągu kilku dni był w stanie zapoznać się ze wszystkimi sprawami w swoim referacie i we wszystkich wydać od razu niezbędne zarządzenia i orzeczenia. Zdaniem Prezesa taki układ okoliczności był niezależny od Sądu Okręgowego, Prezesa czy Przewodniczącego Wydziału, a spowodowany został obciążeniem sędziów dużą ilością spraw. Zmiana referenta i odpowiednie ukształtowanie ilości spraw przypadających na sędziego miało na celu zagwarantowanie sprawności postępowania.

Opisana argumentacja nie mogła jednak prowadzić do wniosku, że brak jest podstaw do stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie w omawianym okresie. Podstawowym obowiązkiem każdego państwa strony Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950r., która w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej weszła w życie 19 stycznia 1993r. jest zapewnienie takiej organizacji i funkcjonowania systemu organów wymiaru sprawiedliwości, które umożliwiają rzeczywiste i skuteczne korzystanie z gwarantowanego w art. 6 tej Konwencji prawa do sądu, w tym także prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie (porównaj postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2005r. III SPP 109/05, OSNP 2006/1-2/33, PiZS 2005/11/26). Innymi słowy, z perspektywy uczestników postępowania sądowego bez znaczenia pozostają czynności organizacyjne wewnątrz sądu, zmiany sędziego referenta czy „wyrównywanie” ilości spraw przypadających na jednego sędziego. Strona zawsze ma bowiem prawo do niezwłocznego rozpoznania jej sprawy.

Wypada przy tym zauważyć, że kolejni sędziowie referenci przyjmując sprawę do własnego referatu winni byli zauważyć, że postępowanie zainicjowane zostało jeszcze w 2014r., a w sprawie jak dotąd nie wyznaczono terminu rozprawy. Co więcej, w dniu 27 listopada 2015r. wpłynęło do Sądu pismo pozwanego M. P. zawierające wniosek o zwolnienie od kosztów i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, co powinno wiązać się z przedłożeniem akt sędziemu i podjęcia czynności odnośnie do tego wniosku. Przez najbliższe trzy miesiące nie zostały jednak podjęte żadne czynności, mimo że w międzyczasie wpłynął kolejny wniosek. Co więcej wydaje się wręcz, że niezbędne czynności zostały podjęte w dniu 1 marca 2016r. z uwagi na wpływ do Sądu skargi na przewlekłość (w dniu 29 lutego 2016r.). Nadto co istotne w omawianym aspekcie czynności, które należało podjąć nie były skomplikowane, nadal obejmowały jedynie wstępną fazę postępowania i nie wymagały merytorycznego odnoszenia się do żądań stron. Wystarczyło rozpoznać wnioski pozwanego, wydać odpowiednie zarządzenia porządkujące sprawę i umożliwiające w przyszłości skierowanie sprawy na rozprawę. Nie można zatem bronić poglądu, że czynności tych nie można było załatwić wcześniej, nawet w sytuacji tak znacznego obciążenia sędziego pracą w objętym referacie. Z podanych przyczyn z mocy art. 12 ust. 2 ustawy o skardze należało stwierdzić, iż w okresie tym doszło do przewlekłości postępowania.

Tym samym wobec zaistnienia okoliczności określonych w przepisie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze stwierdzić należy, że zachodzą podstawy do przyznania od Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz skarżącej kwoty 2000 złotych. W celu określenia wysokości odpowiedniej - dla konkretnego uprawnionego - kwoty sąd w szczególności powinien uwzględnić straty moralne oraz faktyczne dolegliwości związane z przeciągającym się, bez racjonalnego usprawiedliwiającego powodu, postępowaniem sądowym (podobnie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 października 2014r. sygn. akt KSP 8/14, LEX nr 1532759). Ustalając wysokość rekompensaty należnej powodce Sąd Apelacyjny miał więc na uwadze to, że sprawa do 10 listopada 2015r. toczyła się prawidłowo, bez zbędnej zwłoki podejmowane były wszelkie konieczne decyzje procesowe. Przewlekłość zaistniała zaś jedynie w okresie od 17 listopada 2015r. do 1 marca 2016r. Nadto skarżąca w żaden sposób nie uprawdopodobniła nawet, że zaistniała we wskazanym okresie zwłoka w rozpoznaniu sprawy wyrządziła jej szkodę. Z tych przyczyn dalej idące żądania skarżącej jako nieuzasadnione zostało oddalone (art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy sądowej bez nieuzasadnionej zwłoki). Dodać jeszcze trzeba, że wobec podjęcia w dniu 1 marca 2016r. czynności w sprawie przez Sąd Okręgowy zbędne stało się wydawanie zaleceń co do dalszego toku sprawy. Nie jest również możliwe, czego oczekuje skarżąca, zobowiązanie Sądu Okręgowego do rozpoznania sprawy

w terminie dwóch miesięcy, gdyż termin ten zależy będzie nie tylko od Sądu, który baczyc będzie na sprawne dalsze procedowanie, ale i od innych okoliczności, m.in. od zachowania stron tego procesu, składanych przez nie wniosków.

Mając na uwadze przedstawione względy Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji postanowienia z mocy powołanych przepisów, w tym wobec uwzględnienia skargi należało zwrócić powódce uiszczoną przez nią opłatę – art. 17 ust.3 ustawy o skardze.

SSA Elżbieta Karpeta SSA Ewa Tkocz SSA Małgorzata Wolczańska